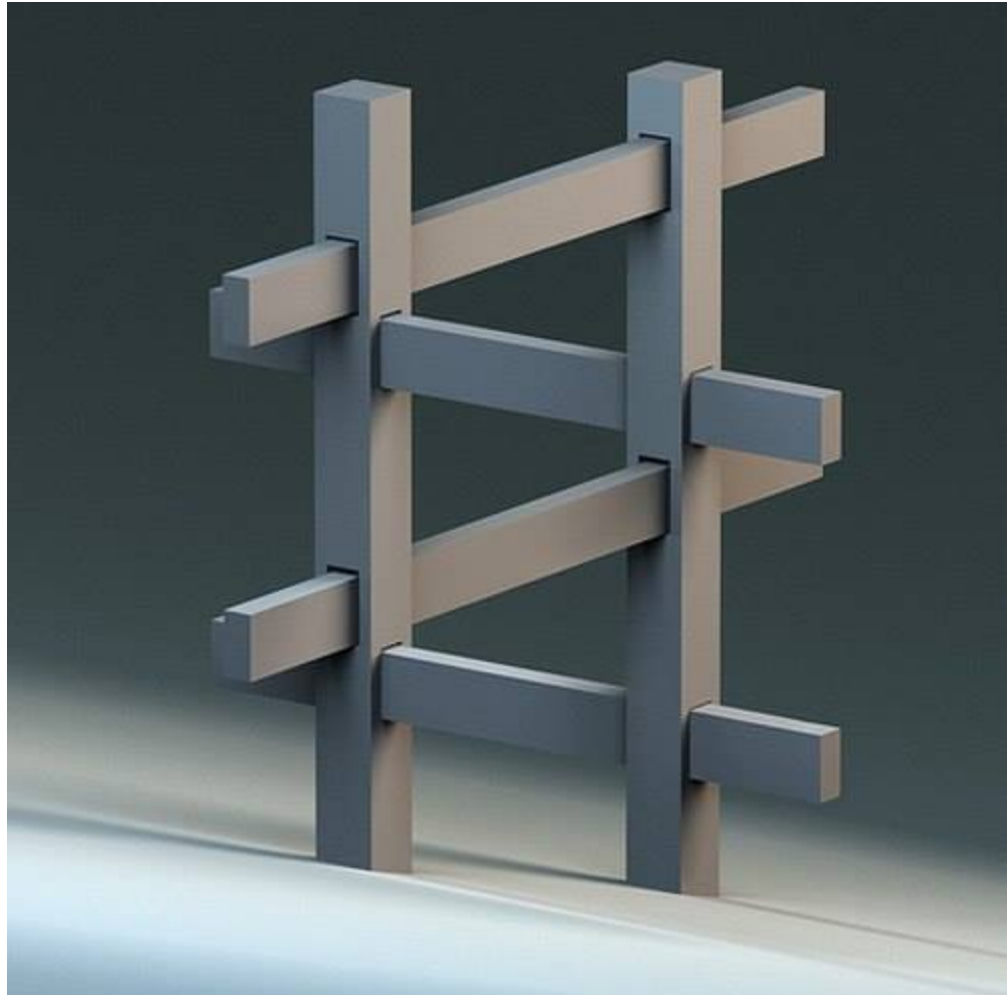

Стаття 209 КК (легалізація (відмивання)
майна, одержаного злочинним шляхом)

Проф. М.І. Хавронюк

Дециця судової статистики щодо статей 209, 258-5 і 306 КК
(2020 / 2021 рр.)

Засуджено осіб (переважно за ст. 209), у т.ч.	41 / 49*
- до покарання у виді позбавлення волі	19 / 15
- до штрафу	0 / 2
- звільнено від покарання	21 / 30
- до конфіскації майна, одержаного злочинним шляхом	21 / 15

* Згідно з даними статистики Офісу ГП, у 2021 р. до суду з обвинувальним вироком спрямовано 103 кримінальних провадження (тобто осіб має бути не менше 103-х, але може бути більше).

Конвенція РЄ 1990 р. (Страсбурзька) / Конвенція РЄ 2005 р. (Варшавська) /
КК України: складнощі визначення об'єктивної сторони

Стаття 6. Злочини, пов'язані з відмиванням доходів	Стаття 9. Злочини з відмивання грошей	Стаття 209. Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом
. умисні, усвідомлюючи,	Умисне, з усвідомленням	вчинені особою, яка знала

що така власність є доходом: с) <u>набуття, володіння або використання власності</u>, а) <u>перетворення або передача власності</u>, з метою приховування або маскування незаконного походження власності або з метою сприяння будь-якій особі, замішаній у вчиненні предикатного злочину, уникнути правових наслідків її дій б) <u>приховування або маскування справжнього характеру, джерела, місцезнаходження, стану, переміщення, прав стосовно власності або володіння нею</u>	того, що таке майно є доходом: с) <u>набуття майна, володіння ним або його використання</u>, а) <u>перетворення або передача майна, з метою приховування або маскування незаконного походження майна або з метою сприяння будь-якій особі, причетній до вчинення предикатного злочину, в уникненні правових наслідків її дій</u> б) <u>приховування або маскування справжнього характеру, джерела, місцезнаходження, стану, переміщення, прав стосовно майна або власності на нього</u>	або повинна була знати, що таке майно прямо чи опосередковано, повністю чи частково одержано злочинним шляхом: а) <u>набуття, володіння, використання, розпорядження майном</u>, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом, у тому числі здійснення фінансової операції, вчинення правочину з таким майном, або переміщення, зміна форми (перетворення) такого майна, або б) <u>дій, спрямованих на приховування, маскування походження такого майна або володіння ним, права на таке майно, джерела його походження, місцезнаходження</u>
--	--	---

Заяви і застереження до Конвенції 2005 р.
(Закон «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму» від 17 листопада 2010 р.)

Стаття 3. Заходи з конфіскації 1. Кожна Сторона вживає заходів..., щоб вона могла конфісковувати знаряддя й засоби злочину та доходи або майно, вартість якого відповідає таким доходам, та відміте майно. 2. ... кожна Сторона... може повідомити про застосування пункту 1 цієї статті: а) тільки до злочинів, за які передбачено покарання у вигляді позбавлення волі... та (або) б) тільки до списку конкретних злочинів.	<u>Україна заявляє, що:</u> буде застосовувати пункт 1 статті 3 Конвенції тільки до злочинів, за які передбачено покарання у вигляді позбавлення волі.
4. Кожна Сторона вживає... заходів, щоб вимагати від правопорушника... докази походження підозрілих доходів або іншого майна, яке підлягає конфіскації, настільки, наскільки така вимога відповідає принципам її національного законодавства.	... не буде застосовувати пункт 4 статті 3 Конвенції.
Стаття 9. Злочини з відмивання грошей	... буде застосовувати пункт 1 статті 9 Конвенції тільки у випадках, коли за предикатний злочин передбачено покарання у вигляді позбавлення волі.
6. Кожна Сторона забезпечує можливість	... не буде застосовувати пункт 6

засудження за відмивання грошей відповідно до цієї статті, коли доведено, що майно, про яке йдеться в підпунктах "а" чи "b" пункту 1 цієї статті, походило з предикатного злочину, без необхідності точного встановлення якого саме.	статті 9 Конвенції. Фактично з 2019 р. – застосовує. <u>Хоча змін до Закону про ратифікацію не було.</u>
Стаття 17. Запити про надання інформації про банківські рахунки	... буде застосовувати статтю 17 Конвенції лише до злочинів, визначених у переліку, що міститься у <u>Додатку до Конвенції</u> .

Додаток до Конвенції 2005 р.
(має значення для застосування статей 3, 9, 17)

- a) участь в організованій злочинній групі чи банді;
- b) тероризм, у тому числі фінансування тероризму;
- c) торгівля людьми та нелегальне ввезення мігрантів;
- d) сексуальна експлуатація, у тому числі сексуальна експлуатація дітей;
- e) незаконна торгівля наркотиками та психотропними речовинами;
- f) незаконна торгівля зброєю;
- g) незаконна торгівля вкраденими та іншими товарами;
- h) корупція та хабарництво;
- i) шахрайство;
- j) підробка грошей;
- k) підробка та піратське розповсюдження товарів;
- l) злочини проти довкілля;
- m) убивство, завдання серйозних тілесних ушкоджень;
- n) викрадення людей, незаконне утримання та захоплення заручників;
- o) грабіж (розбій) або крадіжка;
- p) контрабанда;
- q) вимагання;
- r) підроблення;
- s) піратство; та
- t) незаконні дії з інсайдерською інформацією та маніпулювання ринком.

До речі, які злочини, як правило, виступали як предикатні (згідно з судовою статистикою 2020/2021 рр.):

- проти власності – 17 / 16 випадків (статті 185, 187 та ін.)
- у сфері обігу наркотичних засобів тощо – 22 / 37 (статті 307, 317 та ін.)
- проти громадської безпеки – 12 / 8 (статті 255, 258-3, 263, 263-1)

В контексті євроінтеграції нам доведеться приводити свій КК у відповідність до законодавства ЄС.

Зокрема, див. Директиву 2018/1673 ЄС від 23 жовтня 2018 р. про боротьбу з відмиванням грошей кримінально-правовими засобами.

Стаття 3. Злочини щодо відмивання грошей

1. Держави-члени вживають необхідних заходів для забезпечення того, щоб такі дії каралися як кримінальні злочини, якщо вони здійснюються навмисне:

(a) конверсію або передачу майна, знаючи, що воно отримане внаслідок злочинної діяльності, з метою приховання або приховування незаконного походження цього майна або надання допомоги будь-якій особі, залученій до такої діяльності, для того, щоб ця особа уникнула правових наслідків таких дій;

(b) приховування або маскуванню справжнього характеру майна, його джерела,

місцезнаходження, розпорядження, переміщення, прав, пов'язаних з майном або володіння майном, знаючи, що таке майно одержано внаслідок злочинної діяльності;

в) придбання, володіння або користування майном з усвідомленням у момент одержання того, що це майно від злочинної діяльності.

* Перетворення

Фактично Директива повторює Варшавську конвенцію.

Чинний КК – предмет злочину
(понятійний апарат заплутаний)

Закон «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (ст. 1):

2) активи – кошти, у тому числі електронні гроші, інше майно, майнові та немайнові права;

3) активи, пов'язані з тероризмом та його фінансуванням, розповсюдженням зброї масового знищення та його фінансуванням, – всі активи, що прямо (а щодо права власності на корпоративні права – також опосередковано (через інших осіб) перебувають у власності, або передаються на користь осіб, включених до переліку осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції, осіб, які здійснюють фінансові операції від імені або за дорученням осіб, включених до переліку осіб, та осіб, якими прямо або опосередковано (через інших осіб) володіють або кінцевими бенефіціарними власниками яких є особи, включені до переліку осіб, а також активи, отримані від таких активів; [ось чому потрібно виділяти підпункти!!!]

23) доходи, одержані злочинним шляхом, – будь-які активи, одержані прямо чи опосередковано внаслідок вчинення злочину, зокрема валютні цінності, рухоме та нерухоме майно, майнові та немайнові права, незалежно від їх вартості.

Тобто, **доходи = активи. Активи = кошти. Активи = майно + майнові та немайнові права.**

Ст. 209 – майно, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом.

ЦК України (ст. 190): майном є окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки.

«... фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом», а діяння вчинені «особою, яка знала або повинна була знати, що таке майно одержано злочинним шляхом»

Це означає:

1) факт вчинення предикатного злочину **не потрібно встановлювати** вироком суду (чи рішенням про звільнення від кримінальної відповідальності)

2) **немає необхідності навіть і доводити предикатний злочин**; злочинне походження майна може бути доведено на основі фактичних обставин

Наприклад:

- злочинець помер або свідки предикатного злочину померли,
- злочинець виїхав за кордон і переховується,
- сплинув строк давності вчинення предикатного злочину,
- особу звільнено від кримінальної відповідальності через примирення з потерпілим чи зміну обстановки, або

- кримінальне провадження закрито через закінчення строків досудового розслідування тощо)

діяння вчинені «особою, яка знала або повинна була знати, що таке майно прямо чи опосередковано, повністю чи частково одержано злочинним шляхом»

3) достатньо довести, що лише частина майна походить від злочину

Наприклад, **частина** майна від **законної** підприємницької діяльності, а **інша частина** – від підприємницької діяльності, яка здійснювалась з використанням кредиту, отриманого завдяки наданню завідомо неправдивої інформації банку – ст. 222 КК,
або **частина** приміщень здавалась в оренду для знімання реклами, а інша частина – для створення порнографічних творів

4) майно може опосередковано походити від злочину

Наприклад, **вкрав** \$100, на них придбав біткоіни, через рік продав, отримавши \$10000. Отже, опосередковано від злочину одержав \$9900

Суб'єктивна сторона

5) особа може бути засуджена, якщо вона а) знала або б) повинна була знати, що майно походить від злочину.

Вона може **прямо знати** від особи, яка вчинила предикатний злочин, **або зрозуміти, виходячи з обставин** отримання майна, його кількості, якості та супутніх обставин.

Йдеться про інтелектуальний момент умислу та необережності. При цьому ніби не вимагається доводити, чи могла особа знати. Це – **особливість** суб'єктивної сторони складу цього злочину, хоча виглядає як така, що суперечить ст. 25 КК – з огляду на ч. 1 ст. 11 і ст. 23 КК («повинна була і могла»).

Стаття 25. Необережність та її види

3. Необережність є кримінальною протиправною недбалістю, якщо особа не передбачала можливості [тобто і не усвідомлювала] настання суспільно небезпечних наслідків свого діяння (дії або бездіяльності), хоча повинна була і могла їх передбачити [тобто і усвідомлювати].

Тому, якщо трапиться ситуація, коли особа **повинна була, але за обставинами справи не могла** знати про злочинне походження майна, справа має бути вирішена на її користь – згідно з принципом *in dubio pro reo*, який є елементом принципу презумпції невинуватості і означає, що при оцінюванні доказів усі сумніви щодо вини особи тлумачаться на її користь.

З іншого боку, наприклад, у КК ФРН (§15) поняття умислу і необережності взагалі не визначається.

При цьому в німецькій правовій доктрині під необережністю розуміється необачність, необхідна при участі у правовідносинах, яка дозволяє передбачити наслідки і уникнути їх.

У ч. 5 §261 КК ФРН вказано, що той, хто через грубу необережність **не знає**, що предмет відмивання походить від певного кримінального правопорушення, – **карається м'якше, ніж той, хто знає це** (не до 5, а до 2 років позбавлення волі).

Закон «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів,

одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму
та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»

Стаття 5. Дії, які належать до легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом

До легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, належать будь-які дії, пов'язані із:

- вчиненням фінансової операції чи правочину з доходами, одержаними злочинним шляхом, а також
- вчиненням дій, спрямованих на приховання чи маскуванню незаконного походження таких доходів, чи володіння ними, прав на такі доходи, джерел їх походження, місцезнаходження, переміщення, зміну їх форми (перетворення), а так само
- набуттям, володінням або використанням доходів, одержаних злочинним шляхом.

Про розпорядження майном не йдеться.

Про переміщення і зміну форми (перетворення) йдеться не як про окремі форми діяння, а лише в контексті приховання чи маскуванню.

Об'єктивна сторона: як треба читати

Чинний КК	Розшифровка
Набуття, володіння, використання, (?) розпорядження майном, у тому числі (?) здійснення фінансової операції, вчинення правочину з таким майном, або (?) переміщення, зміна форми (перетворення) такого майна, або (?) вчинення дій, спрямованих на приховування, маскуванню походження такого майна або (?) володіння ним, права на таке майно, джерела його походження, місцезнаходження	- набуття майна (крім як особою, яка вчинила предикатний злочин), - володіння майном, - використання майна чи розпорядження майном, у т.ч. здійснення фінансової операції чи правочину з ним, - приховування чи маскуванню походження майна, володіння ним, права на майно, джерела його походження чи його місцезнаходження, переміщення, зміни форми (перетворення) майна Всі форми, крім володіння, фактично вчинюються з метою відмивання.

Набуття брудного майна і володіння ним

Набуття брудного майна – отримання його в оплатний чи безоплатний спосіб (купівля, отримання в обмін на інше майно або як оплата за надану послугу чи виконану роботу, отримання як подарунка, на відшкодування боргу, привласнення знайденого тощо).

Володіння брудним майном – фактичний стан, за якого майно перебуває у певної особи (лежить у сейфі, закопане в банці, стоїть в гаражі тощо), вона є його фактичним власником.

Див.: ЦК. Стаття 317. Зміст права власності

1. Власникові належать права володіння, користування та розпоряджання своїм майном.

Використання брудного майна чи розпорядження ним,
у т.ч. здійснення фінансової операції,
вчинення правочину з майном

Використання брудного майна означає користування ним, вилучення з нього його корисних властивостей (наприклад, користування будинком, автомобілем тощо).

Розпорядження брудним майном – це визначення його юридичної долі шляхом вчинення правочину, предметом якого є брудне майно. Фактично синонім правочину.

Фінансова операція – один із видів правочину у фінансовій сфері (внесення на депозит, переказ грошей на інший рахунок, обмін валюти, транзакції з криптовалютою, надання позики, страхування тощо).

Правочин (ст. 202 ЦК: дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків) – продаж, поставка, міна, дарування, рента, оренда, позичка тощо.

Приклад – вирок у справі ВАКС №761/3762/19:

ОСОБА_2 вчинила злочин, передбачений ч. 5 ст. 191 КК України.

Після цього ОСОБА_1 діючи умісно, за попередньою з нею змовою, усвідомлюючи одержання коштів цією особою злочинним шляхом та з метою їх легалізації (відмивання) вчинив фінансові операції та правочини з цими коштами, а саме уклав правочини із компанією-нерезидентом Briklin Limited, згідно з якими грошові кошти підлягали перерахуванню з банківських рахунків вказаної компанії на банківські рахунки інших осіб.

У подальшому ОСОБА_1 зняв ці кошти у вигляді готівки у приміщенні ПАТ «Альфа-Банк».

Інший приклад (справа в НАБУ):

У 2020 р. повідомлено про підозру колишньому першому заступнику голови Служби зовнішньої розвідки України, колишньому посадовцю СЗРУ та виконувачу обов'язків директора ДП.

У 2014 р. СЗРУ уклала з одним із державних підприємств договір із постачання обладнання та, всупереч нормативним документам, за ще не отримане обладнання внесла повну передплату.

Підприємство умови договору не виконало – обладнання не поставило та фактично і не могло поставити. А отримані кошти керівник ДП перерахував на рахунки компаній з ознаками фіктивності. Як наслідок, інтересам держави в особі СЗРУ завдано 2,2 млн грн збитків.

Дії колишніх службовців Служби розвідки кваліфіковані за ознаками злочину, передбаченого ч. 2 ст. 364 КК України.

Виконувачу обов'язків директора ДП інкриміновано вчинення злочинів, передбачених ч. 2 ст. 364, ч. 5 ст. 191, ч. 1 ст. 209, ч. 4 ст. 358 КК України.

Приховування чи маскування походження майна, володіння ним, права на майно, джерела його походження чи його місцезнаходження, переміщення майна, зміни його форми (перетворення)

Йдеться про дії особи, що полягають у:

- підробленні документів, що засвідчують право власності;
- отриманні фіктивних документів щодо права власності;
- оформленні права власності на підставних осіб;
- укладенні фіктивних договорів про нібито надання послуг (аудиторських, консалтингових, з перевезення тощо), або нібито виконання робіт, нібито надання

позик тощо.

Приклад – вирок ВАКС у справі №991/237/22:

ОСОБА_1 вчинила злочин, передбачений ч. 5 ст. 27, ч. 2 ст. 364 КК, а саме пособництво у зловживанні службовим становищем генеральним директором ДП ОСОБОЮ_2, яке полягало в умисному, з метою одержання неправомірної вигоди для самої себе та іншої фізичної та юридичної особи використанні службовою особою службового становища всупереч інтересам служби, що спричинило тяжкі наслідки державним інтересам.

Після одержання майнових прав на об'єкти нерухомого майна внаслідок вчинення вказаного діяння, ОСОБА_3 та ОСОБА_4 організували вчинення з ними правочинів, спрямованих на приховання та маскуванню незаконного походження майнових прав та володіння ними, джерел їх походження:

1) забезпечили державну реєстрацію права власності на об'єкти нерухомості (квартири) за ТОВ

2) перереєстрували контрольовані ними квартири з ТОВ на підставних фізичних осіб

3) для зручності перепродажу квартир реальним набувачам організували надання довіреності від підставних осіб ОСОБИ_10 як їх номінальному представнику, уповноваженому на відчуження квартир

4) зважаючи на велику площу квартир і складність їх продажу реальним покупцям, поділили кожну з них на дві, замовили й отримали відповідні висновки, звіти про оцінку новоутворених квартир і забезпечили проведення державної реєстрації права власності на новоутворені розділені квартири

5) таким чином замаскували походження квартир від ДП.

У подальшому ОСОБА_3 і ОСОБА_4 почали діяльність з продажу контрольованих квартир, походження яких від ДП було замасковано, реальним набувачам.

Суб'єкт злочину

Два види:

1) той, хто вчинив предикатний злочин – самовідмивання (за винятком набуття, бо це суперечило б принципу «non bis in idem»). Якщо злочинно привласнив і володіє – слід кваліфікувати за статтями 191 (наприклад) і 209. Якщо злочинно привласнив і знищив – тільки за ст. 191.

«Набуття» – в межах складу злочинного привласнення, а «володіння» – вже за його межами, бо злочин є закінченим з моменту, коли особа отримала можливість користуватися чи розпорядитися

2) той, хто не вчиняв предикатного злочину, але знає про нього.

Розмежування... ст. 209 і ст. 198 КК

Стаття 198. Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного кримінально протиправним шляхом
--

Заздалегідь не обіцяне придбання або отримання, зберігання чи збут майна, завідомо одержаного кримінально протиправним шляхом за відсутності ознак легалізації (відмивання) майна, одержаного кримінально протиправним шляхом...
--

Отже, такі дії підлягають кваліфікації за ст. 198 КК лише, якщо вони не містять ознак відмивання:

- 1) у ст. 198 немає мети представити «брудне» майно як законне
- 2) суб'єктом збуту у ст. 198 не може бути особа, яка вчинила предикатний злочин
- 3) + дещо інші форми вчинення діяння (зокрема, зберігання).

Розмежування... ст. 209 і ст. 306 КК

Стаття 306. Використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів...
--

1. Використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів з метою продовження незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів
--

Отже, такі дії підлягає кваліфікації за ст. 306 КК, якщо:

- 1) вони полягають **лише у використанні** коштів (= доходів = активів), але не в набутті, володінні тощо
- 2) ці кошти **здобуті від** незаконного обігу наркотичних засобів та інших вказаних предметів
- 3) ці кошти **використано з метою продовження** незаконного обігу наркотичних засобів та інших вказаних предметів

Як кваліфікувати використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів та інших вказаних предметів з метою незаконного обігу підакцизних товарів, або культурних цінностей, або зброї? – **За ст. 209.**

Як кваліфікувати «розміщення коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів..., у банках, на підприємствах, в установах, організаціях або придбання за такі кошти об'єктів, майна, що підлягають приватизації, чи обладнання для виробничих та інших потреб» (див. стару редакцію ст. 306). – **За ст. 209.**

Розмежування... ст. 209 і ст. 258-5 КК

Стаття 258-5. Фінансування тероризму

Надання чи збір будь-яких активів... з метою їх використання або з усвідомленням можливості використання... для провадження терористичної діяльності.

Отже, відповідні дії підлягають кваліфікації за ст. 209 КК, якщо:

- 1) такі активи **одержані злочинним шляхом** (у ст. 258-5 шлях одержання може бути і законним)
- 2) суб'єкт **знає або повинен був знати**, що такі активи одержано злочинним шляхом
- 3) відбувається їх переміщення, перетворення, приховування, маскування (а не надання чи збирання («збір»))
- 4) метою є легалізація активів (а **не використання їх для провадження терористичної діяльності**)

Література

Беницкий А.С., Розовский Б.Г., Якимов О.Ю. Ответственность за легализацию преступно приобретенных доходов в уголовном законодательстве Украины и Российской Федерации. Луганск, 2008. 494 с.

Гончарук В.Л. Доходи, що можуть стати предметом предикатного кримінального правопорушення. Наше право. 2020. №4. С. 83-91.

Дудоров О.О., Тертиченко Т.М. Протидія відмиванню «брудного» майна: європейські стандарти та Кримінальний кодекс України. К., 2015. 392 с.

Збірка актів законодавства з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та

фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (з коментарями та роз'ясненнями) / Укладачі: Бичкова С.С., Котляревський Я.В., Лошицький М.В., Павлов Д.М., Удовик М.С. К.: Ваіте, 2017. 1052 с.

Ієн Ричардсон та Ігнасіо де Лукас Мартін. РОЗСЛІДУВАННЯ ТА СУДОВИЙ РОЗГЛЯД КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ ЩОДО ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) КОШТІВ. Посібник для суддів. Страсбург-Київ, червень 2021 рік

Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» / Чубенко А.Г., Лошицький М.В., Бичкова С.С., Котляревський Я.В. К.: Ваіте, 2015. 816 с.

РЕЙТИНГ СТРАН МИРА ПО ИНДЕКСУ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ОТМЫВАНИЮ ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ: <https://gtmarket.ru/ratings/basel-aml-index>

Талалай Д. В., Гончарук В.Л. ДЖЕРЕЛА ПОХОДЖЕННЯ ПРЕДМЕТУ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ. Право і суспільств. 2021. №3. С. 119-127.

Термінологічний словник з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та корупції / Чубенко А. Г., Лошицький М. В., Павлов Д. М., Бичкова С. С., Юнін О. С. К.: Ваіте, 2018. 826 с.

Халін О.В. Розслідування легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: монографія / О.В. Халін. – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2018. – 244 с.